



**INTELLEKTUAL RIVOJLANISHIDA BOSHLANG‘ICH SINFLAR
O‘QUVCHILARINING ERTAK TERAPIYA USULIDAN FOYDALANISH
TEXNOLOGIYASI**

Shoyusupova Shaxzoda Shoxrux qizi, Sidikova Munavvarxon

CHDPU Boshlang‘ich ta’lim metodikasi o‘qituvchisi,

CHDPU Boshlang‘ich ta’lim fakulteti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqola boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining intellektual rivojlanishiga ertak terapiyasi usulining ta’sirini o‘rganishga qaratilgan. Ertak terapiyasi bolalarda nafaqat tasavvur va hissiyotni rivojlantiradi, balki ularning axloqiy va ijtimoiy qobiliyatlarini ham shakllantiradi. Maqolada ertak terapiyasi texnologiyasi orqali kichik yoshdagi o‘quvchilarda dunyoqarashni kengaytirish, muammolarni hal qilish, shaxsiy qarorlarni qabul qilish, hayotiy qiyinchiliklarga moslashish kabi qobiliyatlarni rivojlantirish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Tadqiqotda pedagogik amaliyotda qo‘llanilishi mumkin bo‘lgan maxsus texnikalar, o‘yinlar va mashqlar misolida ushbu texnologiyaning ta’sirchanligi ko‘rsatilgan. Olingan natijalar esa boshlang‘ich ta’limda ertak terapiyasini muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun metodik tavsiyalarni ishlab chiqishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so‘zlar: intellektual rivojlanish, ertak terapiyasi, boshlang‘ich ta’lim, pedagogik texnologiya, metodik tavsiyalar, ertak qahramoni

Annotation: This article focuses on studying the impact of fairy tale therapy methods on the intellectual development of primary school students. Fairy tale therapy not only enhances children's imagination and emotional capacity but also helps shape their moral and social skills. The article analyzes how fairy tale therapy technology can be used to develop young learners' worldview, problem-solving skills, decision-making abilities, and adaptability to life challenges. Through specific techniques, games, and exercises applicable in educational practice, the effectiveness of this technology is demonstrated. The results obtained are valuable for developing methodological recommendations to implement fairy tale therapy successfully in primary education.



Keywords: intellectual development, fairy tale therapy, primary education, pedagogical technology, methodological recommendations, fairy tale character

Hozirgi zamonaviy ta'lim tizimida boshlang'ich sinf o'quvchilarining intellektual rivojlanishini samarali yo'lga qo'yish o'ta muhim hisoblanadi. Bolalik davrida ularning tafakkuri, his-tuyg'ulari va axloqiy qarashlari shakllanadi va bu jarayonda ertak terapiyasi kuchli pedagogik vosita sifatida ajralib turadi. Ertak terapiyasi nafaqat bolalarning tasavvurini boyitadi, balki ularning mantiqiy fikrlash qobiliyatini, muammolarni hal qilish ko'nikmalarini va turli vaziyatlarda to'g'ri qarorlar qabul qilish mahoratini rivojlantirishga yordam beradi.

Ertaklar orqali bolalar hayotiy qiyinchiliklarga moslashishni, shaxsiy his-tuyg'ularini ifoda etishni va ijtimoiy muhitda o'z o'rnini topishni o'rganadilar. Shu bilan birga, ertaklar yordamida o'quvchilar turli xarakterlar va vaziyatlar bilan tanishib, o'zlarining ichki olamini tushunishga imkon yaratadilar. Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi – boshlang'ich sinf o'quvchilarining intellektual rivojlanishida ertak terapiyasining ta'sirini o'rganish va uni amaliyotga tatbiq etishning samarali usul va texnologiyalarini ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqotda bolalarning psixologik va hissiy ehtiyojlarini qondiradigan metodik yondashuvlar orqali ertak terapiyasining ahamiyati ochib beriladi. Shuningdek, ushbu texnologiyaning boshlang'ich ta'lim jarayonida qanchalik muvaffaqiyatli qo'llanilishi, uning natijalarini ta'minlash imkoniyatlari tahlil qilinadi.

Ertak terapiyasi — bolalar tafakkuri va hissiy dunyosini boyitish, ularning intellektual va axloqiy rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan samarali pedagogik usuldir. Ertaklar bolalarning dunyoqarashini kengaytiradi, ular hayotiy vaziyatlarni, qiyinchiliklarni va yechimlarni tushunib olishga o'rganadilar. Ertak terapiyasi usulining asosiy nazariy tamoyillari psixolog Albert Ellisning "rasmiy o'z-o'zini anglash" va Carl Jungning arxetiplar nazariyasiga asoslanadi, bunda ertaklardagi obrazlar bolalarning o'zini tanishiga yordam beradi.

Ertak terapiyasining rivojlanishi: Ushbu terapiya usuli dastlab psixoterapiya va psixologik ta'lim tizimida keng qo'llanilgan bo'lsa-da, keyinchalik pedagogikaga joriy qilinib, bolalarning rivojlanish jarayonlarida muhim o'rin egalladi. Bugungi kunda esa ertak



terapiyasi boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'zini anglash, muammolarni tahlil qilish, va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishda samarali vosita sifatida foydalaniladi.

Boshlang'ich Sinf O'quvchilarining Intellektual Rivojlanishi

Boshlang'ich ta'lim bosqichi bolalarning intellektual va axloqiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Bu davrda bolalarning fikrlash qobiliyatlari, mustaqil fikr yuritish va muammolarni hal qilish ko'nikmalari rivojlanadi. Boshlang'ich sinf o'quvchilari ko'pincha tasavvuriy, hissiy tajribalarni boshdan kechirish orqali dunyoni o'rganadilar, va aynan ertak terapiyasi orqali ular uchun qiziqarli, mantiqiy va ijodiy fikrlash uchun yangi imkoniyatlar yaratiladi. Masalan, qahramonlarning ijobiy va salbiy tomonlarini tahlil qilish orqali ular o'zlariga xos qobiliyat va fazilatlarni rivojlantirish imkoniyatini topadilar.

Ertak Terapiyasini Qo'llash Texnologiyalari va Usullari

Ertak tanlash va uni moslashtirish: O'quvchilar uchun ertaklarni ularning yoshiga va qiziqishlariga mos tarzda tanlash muhim. Masalan, kichik yoshdagi o'quvchilar uchun qisqa va sodda ertaklar, kattaroq yoshdagilar uchun esa murakkabroq syujetga ega ertaklar mos keladi. Bu usul orqali bolalar ertak qahramonlari bilan o'zlarini solishtirish, muammolarni hal qilish jarayonida o'z nuqtai nazarlarini o'rganishga o'rganadilar.

Dramalashgan o'yinlar: Ertak terapiyasida dramalashgan o'yinlardan foydalanish orqali bolalar o'zlarini qahramon o'rniga qo'yib, vaziyatlarni o'zlari hal qilishni o'rganadilar. Masalan, ular ertakdagi asosiy muammoni sahnalashtirib, turli xil yechimlarni topish, ijodiy yondashish va shaxsiy his-tuyg'ularini ifoda etishga intiladilar. Bu usul ularning mantiqiy fikrlash va qaror qabul qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Personajlarni tahlil qilish: Ertakdagi qahramonlar va ular o'rtasidagi munosabatlarni tahlil qilish orqali o'quvchilar o'zlarining axloqiy va ijtimoiy qobiliyatlarini rivojlantirishadi. Masalan, qahramonning yaxshi va yomon fazilatlari haqida muhokama qilish bolalarga to'g'ri va noto'g'ri xatti-harakatlarni ajratish imkonini beradi.

Ertak terapiyasini qanday to'g'ri ishlatish kerak?

Farzandingiz bilan gaplashadigan asosiy mavzuni aniqlang. Sizning muammoyingiz nima? Bu har qanday narsa bo'lishi mumkin: bola qorong'ilikdan qo'rqadi, o'yinchoqlar



tashlaydi, janjal qiladi, ota -onasi bilan qasam ichadi, bolalar bog‘chasiga bormoqchi emas, mushukni ranjitadi.

Ertak qahramoni bilan kelish. Agar u dastlab "yomon" bo‘lsa (u bezorilik qilgan, jang qilgan, itoat qilmagan), demak bu sizning bolangiz bo‘lmasligi kerak. Bosh qahramon o‘g‘lingiz yoki qizingizga o‘xshab qolsin. Agar siz qahramonga o‘zingizga singdirmoqchi bo‘lgan sifatni bersangiz (masalan, u juda muloyim yoki hamma zaiflarning himoyachisi), siz bolangizni bosh qahramonga aylantirasiz.

Tafsilotlar muhim. Bolaning atrofidagi haqiqatni, fe‘l -atvorini, odatlarini iloji boricha aniq tasvirlashga harakat qiling.

Endi - syujet. Bu oddiy bo‘lishi kerak. Masalan, qahramon noto‘g‘ri ish qildi, bu esa atrofdagilarni qattiq xafa qildi. Biri keldi va qandaydir tarzda uni jazoladi. Qahramon xatolarini tushundi, tuzatdi, ko‘ngli to‘ldi, hamma xursand bo‘ldi, ayniqsa ota-onasi. Ertak terapiyasi psixoterapevt va psixologlar usuli bo‘lishiga qaramay, ota -onalar ham bu uslubni qo‘llashlari mumkin. Bu umuman qiyin emas, lekin ajoyib natijalar beradi! Agar siz qanday qilib o‘ralgan uchastkalarni o‘ylab topishni bilmasangiz, xavotir olmang: bu umuman talab qilinmaydi. Siz bolangiz uchun eng yaxshi ertak terapevtisiz, chunki sizdan boshqa hech kim uning muammolari va tajribalarini yaxshi bilmaydi. Va yozma yordam uchun siz har doim kitoblarga va internetga murojaat qilishingiz, ushbu mavzu bo‘yicha boshqa ertaklarni o‘qishingiz va keyin o‘zingiznikini o‘ylab topishingiz mumkin.

Ertak terapiyasida arziyas narsalar haqida yolg‘on gapirishni yaxshi ko‘radigan bola "yolg‘onchi quyon" ertakini o‘qishi kerak;

beparvo va o‘ynoqi - "Dunnoning sarguzashtlari";

xudbin va ochko‘z bola uchun "Baliqchi va baliq haqida" ertakini tinglash foydali bo‘ladi;

qo‘rqoq va qo‘rqinchli - "Qo‘rqoq quyon" ertagi va boshqalar.

Qahramonning bola bilan o‘xshashligini aniq ko‘rsatma - chaqaloq o‘zi xulosa chiqaradi.

Bolaning yosh muammolarini jazo kabi samarasiz usulga murojaat qilmasdan, terapevtik ertaklar yordamida hal qilishga harakat qiling.



Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mansurovich, S. S. (2022). METHODOLOGY OF ORGANIZING PHYSICAL EDUCATION LESSONS THROUGH DIGITAL TECHNOLOGIES. EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE, 2(4), 107111.
2. Salixov, S. M., & Salixov, T. M. (2022). Musobaqa oldi sportdagi stress va tayyorgarlikning psixologik tomonlari. Science and Education, 3(4), 1039-1044.
3. Salixov, S. M., & Nosirova, L. S. (2022). Hissiy irodaviy boshqaruv namoyon bo'lishining yosh va jins xususiyatlariga bog'liq o'zgarishi. Science and Education, 3(4),
4. Xaydariv .I.F Xalilova .I.N. Umumam psixalogiya.2009
5. Shoyusupova, S. (2024). TECHNOLOGY OF PROFESSIONAL SKILLS DEVELOPMENT OF PRIMARY EDUCATION STUDENTS. *Web of Teachers: Inderscience Research*, 2(9), 87-91.

